

RCL DPiO 5604-44/10

ANALIZA
WYROKU TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO
Z DNIA 29 CZERWCA 2010 R., SYGN. AKT P 28/09

I. INFORMACJE O ORZECZENIU:

1. Metryka orzeczenia:

Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 29 czerwca 2010 r. Sentencja orzeczenia została ogłoszona w dniu 22 lipca 2010 r. w Dz. U. Nr 133, poz. 898.

2. Sentencja orzeczenia:

Przepis art. 42 ust. 2 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o izbach lekarskich (Dz. U. Nr 30, poz. 158, z późn. zm.) w zakresie, w jakim wyłącza prawo lekarza, ukaranego przez Naczelny Sąd Lekarski w drugiej instancji karą nagany, do wniesienia odwołania do sądu, jest niezgodny z art. 77 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

3. Utrata mocy obowiązującej niekonstytucyjnej regulacji:

Zakwestionowany przepis utracił moc obowiązującą z dniem wejścia w życie ustawy z dnia 2 grudnia 2009 r. o izbach lekarskich (Dz. U. Nr 219, poz. 1708) w dniu 1 stycznia 2010 r.

4. Stan prawny (na gruncie którego wydano orzeczenie):

Kwestionowany przepis stanowił, że lekarzowi ukaranemu przez Naczelny Sąd Lekarski w II instancji karą wymienioną w ust. 1 pkt 3 i 4, przysługuje prawo wniesienia odwołania do właściwego ze względu na miejsce zamieszkania obwinionego sądu apelacyjnego – sądu pracy i ubezpieczeń społecznych, w terminie 14 dni od dnia doręczenia orzeczenia wraz z uzasadnieniem.

Odwołanie do sądu apelacyjnego nie przysługiwało natomiast lekarzowi ukaranemu innymi karami, o których mowa w art. 42 ust. 1 pkt 1 i 2, t.j. upomnienia i nagany. Brak odesłania w art. 42 ust. 2 do ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy prowadzi bowiem do wniosku, że wolą ustawodawcy było wyłączenie możliwości wniesienia odwołania przez lekarza, wobec którego orzeczono karę

upomnienia (pkt 1) bądź nagany (pkt 2). Ponadto od orzeczenia sądu apelacyjnego kasacja nie przysługiwała.

5. Powołany wzorzec konstytucyjny:

Wzorcem oceny kwestionowanego przepisu był art. 77 ust. 2 Konstytucji, zgodnie z którym ustawa nie może nikomu zamykać drogi sądowej dochodzenia naruszonych wolności lub praw. Przepis ten pozostaje w ścisłym związku z art. 45 ust. 1 Konstytucji, zgodnie z którym każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd. O ile art. 45 ust. 1 Konstytucji opisuje prawo do sądu od strony pozytywnej, przybliżając jego normatywną treść, o tyle art. 77 ust. 2 Konstytucji to samo prawo reguluje od strony negatywnej, ustanawiając zakaz zamykania przez ustawodawcę drogi sądowej.

Trybunał wskazuje, że prawo do sądu powinno być zagwarantowane w ramach każdego postępowania dyscyplinarnego, niezależnie od tego, czy chodzi o postępowanie egzekwujące odpowiedzialność dyscyplinarną względem osób wykonujących zawód zaufania publicznego, czy względem osób przynależących do innych grup zawodowych. Każde postępowanie dyscyplinarne jest bowiem postępowaniem represyjnym, zmierzającym do ukarania osoby obwinionej o popełnienie przewinienia dyscyplinarnego. Sądowa kontrola prawidłowości postępowania dyscyplinarnego oraz rozstrzygnięć w nim wydawanych gwarantuje ochronę konstytucyjnych praw i wolności takiej osoby, a dodatkowo – jeżeli wykonuje ona zawód zaufania publicznego – stanowi element nadzoru państwa nad działalnością samorządu zawodowego. Z tego też względu w każdej sprawie dyscyplinarnej, która była przedmiotem rozstrzygnięcia w pozasądowym postępowaniu dyscyplinarnym, ustawodawca musi zapewnić prawo do wszczęcia sądowej kontroli postępowania dyscyplinarnego i zapadłego w jego wyniku orzeczenia.

II. SKUTKI ORZECZENIA:

Ustawa z dnia 17 maja 1989 r. o izbach lekarskich utraciła moc obowiązującą 1 stycznia 2010 r. na podstawie art. 122 ustawy z dnia 2 grudnia 2009 r. o izbach lekarskich (Dz. U. Nr 219, poz. 1708). Zgodnie z art. 118 ust. 7 ustawy z 2009 r. o izbach lekarskich, jej przepisy stosuje się do spraw wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie ustawy prawomocnym orzeczeniem w kwestii odpowiedzialności zawodowej lekarzy, o ile przepisy dotychczasowe nie są dla obwinionego względniejsze. Kwestionowany przepis nie posiadał już mocy powszechnie obowiązującej w dniu orzekania przez Trybunał, jednakże stanowił on przedmiot kontroli Trybunału w oparciu o art. 39 ust. 3 ustawy o Trybunale Konstytucyjnym, ze względu na konieczność ochrony konstytucyjnych wolności lub praw. Wyrok nie doprowadził więc do zmiany

normatywnej polegającej na wyeliminowaniu z systemu prawnego zakwestionowanego przepisu, lecz ma on znaczenie dla jego adresatów w stanie miarodajnym dla okresu jego obowiązywania.

Zgodnie z obowiązującą regulacją w tym zakresie, od każdego prawomocnego orzeczenia sądu lekarskiego kończącego postępowanie w sprawie odpowiedzialności zawodowej lekarzy stronom, ministrowi właściwemu do spraw zdrowia i Prezesowi Naczelnej Rady Lekarskiej przysługuje kasacja do Sądu Najwyższego (art. 95 ust. 1 ustawy z 2009 r. o izbach lekarskich).

Analizowany wyrok wywiera więc skutki wyłącznie wobec spraw zakończonych przed dniem 1 stycznia 2010 r. (t.j. dniem wejścia w życie ustawy z 2009 r. o izbach lekarskich). Natomiast w sprawach wszczętych przed tym dniem i do tego dnia niezakończonych prawomocnym orzeczeniem, w kwestii odpowiedzialności zawodowej lekarzy przepisy ustawy z 1989 r. o izbach lekarskich mają zastosowanie wówczas, gdy będą one względniejsze dla obwinionego.

Reasumując, należy stwierdzić, iż przedmiotowy wyrok wywiera skutki wyłącznie w sferze stosowania prawa.

III. WSKAZÓWKI DLA PRAWODAWCY:

Z uwagi na wejście w życie ustawy z dnia 2 grudnia 2009 r. o izbach lekarskich, realizującej wskazany powyżej wzorzec konstytucyjny, Trybunał nie zawarł wskazówek dla prawodawcy w zakresie konieczności nowelizacji tejże ustawy.

Jednocześnie Trybunał zwrócił uwagę, że w systemie prawnym w dalszym ciągu obowiązują regulacje o treści analogicznej do art. 42 ust. 2 ustawy z 1989 r. o izbach lekarskich. Ich przykładem jest art. 46 ust. 2 ustawy z dnia 19 kwietnia 1991 r. o izbach aptekarskich (Dz. U. z 2008 r. Nr 136, poz. 856, ze zm.) oraz art. 39 ust. 2 ustawy z dnia 19 kwietnia 1991 r. o samorządzie pielęgniarek i położnych (Dz. U. Nr 41, poz. 178, ze zm.). Trybunał podkreślił, że potrzeba ochrony konstytucyjnych praw i wolności osób skazanych w postępowaniu dyscyplinarnym wymaga niezwłocznego zweryfikowania przez ustawodawcę wszystkich tego rodzaju przepisów w celu nadania im brzemienia odpowiadającego standardom konstytucyjnym.

IV. WYKONANIE ORZECZENIA:

1. Potrzeba wykonania orzeczenia:

Brak potrzeby wykonania wyroku w zakresie ustawy o izbach lekarskich. Ustawodawca w czasie trwania postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym uchylił kwestionowany przepis, wprowadzając w jego miejsce regulację odpowiadającą standardom konstytucyjnym.

Z uwagi na wskazówki Trybunału zawarte w uzasadnieniu wyroku, konieczne jest jednak podjęcie prac w zakresie odpowiedniej nowelizacji ustaw: o izbach aptekarskich oraz o samorządzie pielęgniarek i położnych.

2. Podmiot wykonujący orzeczenie:

Podmiotem właściwym do uwzględnienia wytycznych Trybunału Konstytucyjnego jest Minister Zdrowia.

3. Kierunek rozwiązań/brzmienie przepisu:

Regulacja analogiczna do treści obowiązującej ustawy o izbach lekarskich, winna zostać zawarta w ustawie o izbach aptekarskich oraz w ustawie o samorządzie pielęgniarek i położnych.

4. Etap prac nad projektem wykonującym orzeczenie:

Projekt ustawy o samorządzie pielęgniarek i położnych został przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 21 lipca 2010 r. Art. 73 tego projektu reguluje zasady wnoszenia kasacji od prawomocnego orzeczenia sądu pielęgniarek i położnych.

Nie zostały podjęte prace w zakresie nowelizacji ustawy o izbach aptekarskich.

DYREKTOR
Departamentu Prawnego i Orzecznictwa

Barbara Wysocka

sporządził:
Tomasz Golik
tel.: 694 62 01

